

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1324857/2

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב שלמה שפירא

המבקש: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד אבי גפן)

נגד

המשיבה: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד מיכל מוזס)

הנדון: אימתן רשות ערעור על החלטה שעניינה מעשה עשוי ושיקלתה למרות חלוף המועד בעניין שעולה בו שאלת סמכות כבודת משקל

החלטה

א. לפנינו בקשת רשות ערעור המתמקדת בשתי החלטות של בית הדין הרבני האזורי רחובות. ההחלטה האחת היא ההחלטה שבה לא נעתר בית הדין לבקשת האב, המבקש, לאשר את השתתפותו במסיבת יום ההולדת של בנם הקטין של הצדדים.

האחרת היא ההחלטה בדבר טיפולו של מכון "הבית של טלי" בעניינם של הצדדים וילדיהם, כשבכלל זה בחינת מסוגלות הורית והדרכה הורית, בחינת דרכים לחידוש הקשר בין האם, המשיבה, לילדים הבוגרים של הצדדים וכו' ובכלל זה גם ההוראה בדבר מימון כל האמור, לרבות בנוגע לילדים הבוגרים שלגביהם טוען האב כי ניתנה שלא בסמכות.

ב. דינה של בקשת רשות הערעור בסוגיה הראשונה הוא דחייה על הסף. יום ההולדת כבר חלף עבר וכבר מילתנו אמורה בהחלטות רבות, בתיקים אחרים, כי תפקידו של בית הדין הגדול הוא לבקר את החלטותיו של בית הדין האזורי שעה שלביקורת זו עשויה להיות תכלית אופרטיבית, היינו כי אם ימצא כי שגה בית הדין האזורי – תבוטל או תשונה החלטתו. שעה שמדובר כבר במעשה עשוי – אין בית דיננו בוחן אם ההחלטה שניתנה בענייני הייתה נכונה או שגויה, כך אפילו בעניינים שלו הוגש בהם ערעור בזמנו היה הוא ערעור בזכות, וכך על אחת כמה וכמה בנוגע לבקשת רשות ערעור.

נוסיף ונאמר כי הבקשה גם הוגשה לאחר תום המועד המאפשר בקשת רשות ערעור על ההחלטה המדוברת (אם כי לא באיחור גדול). אכן לו הייתה הבקשה מצדיקה דיון אפשר שהיינו שוקלים להרשות את הערעור למרות זאת (בפרט נוכח היותה מוגשת באיחור מועט, כאמור), אך שעה שבלאו הכי אין מקום למתן הרשות – מצטרף האיחור כטעם נוסף לכך, שכן למתן רשות לפנים משורת הדין ודאי וודאי שאין מקום לאחר חלוף המועד.

בשולי הדברים יוער גם כי "חגיגת יום הולדת" יכולה להיעשות גם שלא בתאריך המדויק של יום ההולדת (וכדי למנוע אכזבה מהקטין במועד יום ההולדת עצמו – אפשר היה לקבוע זאת מראש), יכול היה האב לחגוג עם בנו במועד שבו הוא נפגש עימו (ואף אם המפגש נעשה במרכז הקשר), בנפרד

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מחגיגת הבן את יום ההולדת עם האם, ועל רקע המתח בין הצדדים המשתקף מכתבי בית הדין – דומה שמוטב שכך היה.

נזכיר כי בנוגע לאירוע שהאמור אינו רלוונטי לגביו, מסיבת הסיום של שנת הלימודים הקודמת, אכן נעתר בית הדין קמא לבקשה דומה של האב.
ב. אשר להחלטה השנייה:

שקלתי לדחות את בקשת רשות הערעור גם בנושא זה מכמה טעמים:

הטעם האחד הוא משום שהוגשה לאחרי המועד, וזאת אף אם לא נקבל את עמדת המשיבה שלפיה יש לראות את הבקשה כבקשת רשות ערעור על החלטה קודמת של בית הדין, מלפני כמה חודשים, שבה הוסמך "הבית של טלי" באופן עקרוני לטפל בעניינם של הצדדים.

טעם נוסף הוא משום שלכאורה מדובר בהחלטה שתהיה הפיכה אף לאחר זמן. בית הדין קמא עצמו הבהיר כי האב נדרש אומנם לשלם, אך ככל שיימצא בעתיד שדרישה זו לא הייתה מוצדקת – יזוכה בהחזרים. במצב כזה הנטייה היא שלא ליתן רשות ערעור על החלטות ביניים, ובפרט שעה שהדבר עשוי לעכב את הטיפול כולו ולפגוע בינתיים בטובתו של הקטין.

ג. עם זאת, המבקש העלה טענה שלכאורה כבדת משקל היא בסוגיית הסמכות, שכן אכן אין בית הדין מוסמך להורות דבר לילדיהם הבגירים של הצדדים, לעסוק בשאלת הקשר שלהם עם אימם, לחייב טיפול בהקשר זה ולחייב את האב לממנו. ככל שייקבע כי טענת האב צודקת היא, ספק אם יהיה מקום להתעלם ממנה בשל הטעמים הנ"ל, שכן החלטה שניתנה בחוסר סמכות עשויה להיחשב כבטלה מעיקרה (void) ולא רק ברת-ביטול (voidable) – סטטוס שאינו משתנה בשל חלוף הזמן.

אכן אי אפשר לקבוע כבר עתה כי ההחלטה בטלה, שכן ייתכן שדעתו המקצועית של הגורם הטיפולי, "הבית של טלי", היא כי חידוש הקשר בין האם לילדים הבגירים חיוני לשם קיום קשר תקין בין ההורים (אחד מהם או שניהם) לקטין, בינו לבין אחיו הבגירים, או לטובתו בכלל, ואם כך הדבר – אף שאין בית הדין מוסמך לצוות על הילדים הבגירים דבר, מכל מקום אם מצידם נכונים הם לטיפול אלא ששאלת התשלום היא העומדת לפנינו, אפשר שמוסמך בית הדין לצוות על מי מההורים לממן את הטיפול האמור, כיוון שמדובר בהליך שנועד בסופו של יום (גם) לטובתו של הקטין.

החומר שלפנינו אינו מלמד בבירור לא כך ולא כך, והדבר צריך אפוא בחינה.

ד. נוסף לכך יש לבחון אם אכן מדובר בעניין בר-תיקון במובן של השבת התשלום לאב, אם תתקבלנה טענותיו, שכן לא ברור מי הוא זה ואיזה הוא אשר ישיב לאב את שישלם, האם "הבית של טלי" יידרש להשיב את השכר בגין עבודה שביצע, משום שבית הדין יקבע למפרע כי לא נצרכה או כי לא היה מקום להשית את התשלום עליה על האב? האם הילדים הבגירים עצמם יידרשו להשיב לאב את התשלום, למרות שלא ברור גם כי הם הם שהיה עליהם לשלמו ולמרות העדר הסמכות לכאורה לצוותם על כך? שמא האם היא שתשיב את התשלום? בית הדין לא הבהיר את כוונתו.

ה. נוכח כל האמור אין מקום לעת עתה לדחות את בקשת רשות הערעור. עם זאת אין גם היגיון במתן הרשות ובקביעת מועד לשמיעת הערעור, שעה שיתכן שהבהרה מצידו של בית דין קמא תייתר את ההליך או לפחות את קיומו לעת הזאת.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תקנות הדיון מאפשרות לבית הדין הגדול להורות על בית הדין האזורי להשלים את נימוקיו קודם לדיון בערעור. הדעת נותנת כי אפשר להקיש מכך לענייננו ולהורות לבית הדין האזורי להבהיר את החלטתו ואת נימוקיה גם שעה שמתבקשים אנו להחליט אם ליתן את רשות הערעור.

ו. לפיכך מבקש בית הדין הגדול מבית הדין האזורי ליתן, בתוך שלושים יום, החלטה משלימה שבה יבהיר (ובמידת הצורך יבקש קודם לכן הבהרה מ"הבית של טלי"): :

1. האם הטיפול בעניינם של הילדים הבגירים נועד לשרת את ענייננו של הקטין או עומד בפני עצמו?

2. האם ככל הידוע למכון ולבית הדין הילדים הבגירים נכונים לטיפול האמור (לפחות אם לא יידרשו למנו)?

3. ככל שהטיפול אינו עומד בזיקה לקטין – האם סבור בית הדין כי יש לו סמכות להורות עליו ועל מימונו, ואם כן: מה הבסיס לקביעתו זו?

4. ככל שייקבע לבסוף שלא היה מן הדין להורות לאב לממן טיפול זה – מי יידרש להשיב לו את ששילם, והאם מי שיידרש לכך (ובמיוחד אם לא מדובר באם) התחייב לכך (בהתחייבות ברת-תוקף הלכתית וחוקית) או שבית הדין סבור כי מוסמך יהיה להורות על כך אף ללא התחייבות כזו?

לאחר קבלת ההבהרה האמורה ישקול בית הדין דנן את המשך ההליך שלפניו.

ז. ההחלטה מותרת בפרסום בכפוף להשמטת פרטיהם המזהים של הצדדים.

ניתן ביום י"ב במרחשוון התשפ"ב (18.10.2021).

הרב שלמה שפירא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה